

Маніпулятивність проявляється у прихованості впливу, оскільки адресатом може усвідомлюватись мета рекламного повідомлення, однак оформлення, яке покликане викликати відчуття безпосереднього спілкування комунікантів, сприйматиметься некритично.

Суть маніпулятивно-імперативної тактики полягає у спонуканні адресата, однак спонукання може бути опосередкованим, що і складає маніпулятивний характер цієї тактики. У дослідженнях рекламного дискурсу відзначається частотність використання спонукальних конструкцій у рекламі [2, с. 54; 4, с. 264; 7, с. 168 та ін.], що пояснюється тим фактом, що імперативні речення є основним граматичним способом реалізації директивного мовленнєвого акту [3, с. 178], найбільш ергономічним засобом вираження модальності волевиявлення [1].

Етикетизованість використання імперативних речень у рекламних текстах пояснюється їх формальною простотою і характерністю для рекламного дискурсу, а також здатністю акцентувати зумовленість імперативного характеру рекламного тексту. Маніпулятивність полягає у реалізації за допомогою імперативних конструкцій іллокутивної сили промісивного мовленнєвого акту, у вираженні спонукання, яке зумовлюється експлуатуванням мотивів задоволення потреб адресата.

Маніпулятивний потенціал етикетизованих синтаксичних конструкцій дозволяє виокремити дві маніпулятивні тактики етикетизації англомовного рекламного дискурсу, а саме – діалогову й імперативну. Перспективи дослідження вбачаємо у подальшому дослідженні функціональних властивостей етикетизованих синтаксичних конструкцій і виокремленні кооперативних мітигаційних тактик англомовного рекламного дискурсу, а також у дослідженні україномовного рекламного дискурсу з метою порівняння синтаксичних засобів реалізації маніпулятивного впливу з тими, що використовуються в англомовних рекламних текстах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Ісакова Є. П. Ергономічні характеристики категорій англійського дієслова: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / Є. П. Ісакова. – К., 2001. – 20 с.
2. Кораблева Е. А. Экспрессивные синтаксические средства создания рекламного текста на английском языке : дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : 10.02.04 / Кораблева Екатерина Алексеевна. – М., 2008. – 201 с.
3. Лившиц Т. Н. Реклама в прагмалингвистическом аспекте / Т. Н. Лившиц. – Таганрог, 1999. – 214 с.
4. Медведева Е. В. Рекламная коммуникация / Е. В. Медведева. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 280 с.
5. Попова Е. С. Рекламный текст и проблемы манипуляции : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 "Русский язык" / Е. С. Попова. – Екатеринбург, 2005. – 25 с.
6. Топачевський С. К. Синтаксичні засоби етикетизації англомовного рекламного дискурсу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / С. К. Топачевський. – Х., 2011. – 20 с.
7. Федорець

8. С. А. Реклама як специфічна сфера функціонування мови / С. А. Федорець // Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, ТНЕУ, 30-31 жовтня 2007 р.). – в 2-х частинах. – Частина 1. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – С. 167-169.
9. Dijk T. A., van. Discourse and manipulation / T. A. van Dijk // Discourse & Society. – 2006. – Vol. 17(2). – P. 359–383.
10. Handelman S. Thought manipulation: the use and abuse of psychological trickery / Sapir Handelman. – ABC Clío, 2009. – 163 p.

Л. В. Углей,
Ужгород

ПОЛІФОНІЧНІСТЬ ПРОЗИ ТОНІ МОРРИСОН

Роль фольклору у художній літературі набула широкого вивчення у сучасному літературознавстві. Художня творчість афро-американських письменників, зокрема Тоні Моррісон, містить фольклорний та етнографічний аспекти, що несуть у собі загальногуманітарний зміст. Елементи фольклору у творі набувають функцій експресивності і, таким чином, призводять до змін в образно-емоційному сприйманні текстових полотен.

Афро-американці виражали свій травматичний життєвий досвід, у першу чергу, засобами мистецтва, музики. Прозові полотна Тоні Моррісон пронизані елементами музичного фольклору на структурному та емоційному рівнях [5, с. 59]. Авторка використовує елементи джазу як наративну та експресивну стратегію, що натуралістично відображає становище чорношкірих за часів рабовласництва. Джазове мистецтво стало засобом вираження історичного досвіду та особистої ідентичності чорношкірих американців. Звуковий світ тексту збудований за принципом еволюції від зовнішньо стихійної форми буття до пісенної, від несловесної до словесної [1, с. 167].

Будучи чорношкірою американською письменницею, Тоні Моррісон використовувала музичність та пісенність як засоби експресивного вираження психічних станів афро-американців. Завдяки джазу реалізувалася експресія "невимовного" ("unspeakable") [6, с. 199]. Таким чином, джаз постає засобом відображення колективної пам'яті афро-американського народу [9, с. 57]. А слова – привілеція світу білих імперіалістів.

Ілюстрацією такого контрасту є роман Тоні Моррісон "Улюблена" ("Beloved", 1987), за який мисткиня була удостоєна Нобелівської премії (1993) в галузі літератури за відродження афро-американського фольклору й міфології [2, с. 59]. Героями цього прозового твору виконується велика кількість пісень. Музика допомагає Полу Ді пережити травму вимушеного мовчання. Сіксо, чоловік Сети, використовує музику як метод активного протесту проти гнобителів. Для Бебі Саз вона є засобом зцілення суспільства. Тоні Моррісон представляє у музиці історичний контекст.

Промовистим втіленням літературного джазу у творчості Тоні Моррісон є текстова структура роману "Джаз" ("Jazz", 1992). Твір подає читачеві оригінальний образ Нью-Йорка початку ХХ ст., що пов'язав покривджені долі своїх героїв. Кожний з них представляє на сторінках роману свою сольну оповідь. Тільки поєднавши ці окремі історії, реципієнт отримує загальну картину розвитку подій. Наратив кількох оповідачів створює при цьому певну джазову поліфонію. Джазова платівка постає метафорою для зображення певного способу міського життя та його диктатури, кругових обертів по обмеженій траєкторії. Ставши на певну "доріжку" ("track") міського життя, людині складно зійти з неї; вона продовжує кружляти у колі своїх переживань.

Джаз стає символом як міста, так і нового життя для Джо та Вайолет – головних героїв роману. Молоде подружжя переїхало з рабовласницького Півдня до Нью-Йорка у пошуках кращої долі. Але мегаполіс безповоротно спотворює їхні долі. Духовність, властива афро-американцям, нівелюється обома героями під впливом жаги до матеріальних благ і насолоди. За спостереженням І.Зимомря, "контраст між жаданим гармонійним існуванням і наявним дисгармонійним світом породжує у процесі самопізнання реальні емоційні злами у свідомості "Я-особи" [3, с. 80].

Слід підкреслити: Тоні Моррісон не пропонує реципієнтові кінцівку роману з логічним завершенням. Письменниця залишає простір читачеві для того, щоб він мав змогу самостійно домислити ймовірну розв'язку. Цим самим уявний реципієнт приєднується до поліфонічності оповідачів.

Отже, література та музика постають взаємовпливаючими чинниками [2, с. 173]. Будучи символічним втіленням паралелей між життєвими ситуаціями чорношкірих американців та структурою їхніх музичних творів, джазове мистецтво є засобом передачі суспільного досвіду для наступних поколінь та сприяє загоєнню душевних ран [8, с. 168]. Тоні Моррісон оповідає про життєві перипетії афро-американців, використовуючи елементи усної народної творчості, що розкривають поліфонічність її творів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Астаф'єв О. Лірика української еміграції: еволюція стильових систем. Монографія / Олександр Астаф'єв. – Київ : Смолоскип, 1998. – 313 с.
2. Барінова Е. Перевод новеллы Томаса Манна "Смерть в Венеции" на язык других искусств // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. Вип. 16. / Катерина Барінова. – Київ : Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, 2010. – С. 173–175.
3. Зимомря І. М. Австрійська мала проза ХХ століття: художня світобудова : [монографія] / Іван Миколайович Зимомря; [наук. ред. Р. Т. Гром'як]. – Дрогобич-Тернопіль : Посвіт, 2011. – 396 с.
4. Колліер Дж. Л. Становлення джаза / Джеймс Лінкольн Колліер. – М. : Свінг, 2001. – 468 с.
5. Butler-Evans E. Race, Gender, and Desire: Narrative Strategies in the Fiction of Toni Cade Bambara, Toni Morrison, and Alice Walker / Elliott Butler-Evans. – Philadelphia : Temple University Press, 1989. – 232 p.
6. Morrison, T. Beloved / Toni Morrison. – New York : Penguin, 1987. – 324 p.

7. Reed R. R. The Restorative Power of Sound: a Case of Communal Catharsis in Toni Morrison's Beloved / Roxanne R. Reed // Journal of Feminist Studies in Religion. – New York: Indiana University Press, 2007. – Vol. 23. – Nr 1. – P. 55–71.
8. Simawe S.A. Black Orpheus: Music in African American Fiction from the Harlem Renaissance to Toni Morrison / Saadi A. Simawe. – New York : Garland Publishing, Inc., 2000. – 275 p.

М. О. Фант,
Житомир

СЕМАНТИКА ЗАГАЛЬНОЧАСОВИХ СПОЛУЧНИКІВ В РАНЬОНОВОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКІЙ МОВІ (1450-1550 pp.)

Мовні одиниці, за допомогою яких відбувається поєднання двох елементарних речень в досліджуваному періоді, можна лише умовно назвати сполучниками. Мова йде власне в традиційному розумінні про сполучники та сполучні слова. Найбільш оптимальним було б позначення «конектор», тобто мовна одиниця, значенням якої є поєднання двох або більше виразів у один комплексний вираз, який ідентифікує специфічне відношення між конектами, тобто предикатами, що з'єднуються [2, с. 1]. Вказана дефініція експлікує відсутність прив'язаності конекторів, по-перше, до сполучуваних речень, межі яких у текстах попередніх періодів розвитку мови іноді важко встановити, а, по-друге, до власного формального вираження, що є важливим для огляду засобів сполучення клауз німецької мови в діахронії. Проте для зручності ми будемо використовувати термін «сполучник».

Ядерним семантичним компонентом підрядного темпорального зв'язку є вираження таксисних значень, а саме: одночасності, передування та слідування.

В залежності від семантики темпоральні сполучники сучасної німецької мови та попередніх періодів її розвитку можна розділити на загальночасові та спеціальні. Загальночасовими слід вважати сполучники, які в кореляції з часовою перспективою пов'язаних з ними елементарних речень здатні виражати більше одного таксисного значення. Спеціальні сполучники виражають лише одне таксисне значення, до якого може бути прикріплене вузькоспецифічне аспектуальне або темпоральне значення.

В ході дослідження сполучників нами було проаналізовано 550 складнопідрядних речень з підрядним часом, відібраних з ранньонововісних німецьких текстів, котрі датуються 1450-1550 pp. До загальночасових сполучників, що зустрічаються в досліджуваному періоді, можна віднести **da/do, als, wann/wenn, wo, wie, so**.

Сполучники **da/do, als** відносяться до найчастіше вживаних (**da/do** – 39%, **als** – 25% речень). Вони можуть виражати як одночасність, так і передування, що залежить від семантики залежних речень, а особливо дієслівної групи. Прослідковуються наступні дві закономірності: